

A Dóval Kir. Ögyoszt.

Aruttern : 1914 XII - 19. é. d. e. 10.

1914 DEC - 1.

VILÁG BÉLŐ SZASZVÁRUS SZ. KÖZ. H. T. VÁROS
RENDFŐRKÖZV. 1708
Amz

COȘINZEANA

PROPRIETAR: Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

REDACTOR: Dr. NICOLAE DAMIAN

Anul — IV. Nr. 49.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dolari. — Germania 15 M.

Orăștie, 20 Decembrie n. 1914.

M.S. REGELE FERDINAND I.

Noul Rege al României.

Pe-acelaș drum...

— După 140 de zile. —

Nu-i nimica să stea 'n loc,
Toate trec pe lume,
Toate sunt nestătătoare,
Toate nește spume.

Metropolitul Dosofteiu.

Flori și cântece, avânt și entuziasm și codru de drapele, — așa fusese 'nfăia oară drumul. În goana trenului, care ne ducea pe zeci de mii sub arme, nu eră nici unul poate, care să nu fi visat la învingeri glorioase, la peripeții romantice, la trofee superbe, la tot ce-i frumos și înălțător și sublim într'un războiu. Sufletul eră îmbătat de-o glorie pre-sumptivă și 'n ochi râdea adâncă bucurie, ce aveă s'o simțească mai târziu sufletul, când, sub potcoava cailor, va scânteia peatra orașelor cucerite dela dușmani.

Credeam atunci, credeam noi militarii și credeau cei rămași acasă: bătrânii pituși și femeile duiioase, cari într'o fluturare de batistă albă, își trimiteau celor ce plecau, iubirea imaculată și credința eternă... Credeam, și de ojelul credinței noastre se sfărmau neputincioase intrigele și profesiile Casandrei. Așa fusese și așa trebuia să fie. Așa trebuia, ca 'n fiecare suflet să fie de zece ori mai multă nădejde, de zece ori mai mult avânt și de zece ori mai multă credință. Căci atâta aveam și noi și față de vrășmașii întreiși și împătrași, numai cu ajutorul acestora, puteam lua războiul. — Oh, eram pușini la număr, dar tari la credință, mari la inimă, și 'n sufletele noastre, ale tuturor de pe aceste plaiuri, cântă viitorul unui vis de mărire. Pe noi ne ducea dorul de luptă, pe ceilalți porunca și brațul grosolan al forței... Așa am plecat și la plecarea noastră, de-alungul miriștilor, erau flori de mac și pe coama verde a codrilor de fagi se risipeă roșul cald al soarelui de vară. Simțiam poezia firei în sângele din vine, și vorba 'mpărătească, că nainte de-a cădea podoaba codrului, vom fi cu toți iar acasă, — ne mână cu drag la luptă...

...Dar, a venit ceasul și, din zno-pul nădejilor noastre, zi de zi s'a scuturat câte una, s'a risipit câte-un bob, s'a perdut câte-un vis. După o sută patruzeci de zile, când străbatem azi acelaș drum cu trenul, prin gări nu mai fâlfăie drapele și de-alungul miriștilor nu mai sunt flori de mac și nu mai sunt fluturări de batistă. Podoaba codrilor s'a cernut de lungă vreme și ceața sură și glodul și zăpada albă și corbii croncănitori, prevestesc în larg de zare tristeță, deprimare și... ne rabdă hârlia s'o spunem?... desnădejde. Aceasta-și râde râsul ei lugubru pe buzele sarcastice și asta 'și plânge plânsul ei în ochii celor ce așteaptă, ca să le sosească dragii de departe. Unii sosesc, și cei ce sosesc nu mai cântă, nu mai hăulesc și nu mai zboară voiniceste. Ei vin tăcuși, cu fața suptă, cu graiul stâns, spriginiși de cârje, răniși în trup de gloanțele dușmane și răniși în suflet de neizbânda proprie. Cum s'a putut risipi. Doamne, atât avânt, atâta însuflețire, atâtea iluzii și-atât noroc? Vin și eu cu ei în acelaș tren, din aceeaș depărtare sinistră și cum ascult poveștile lor duiioase, resignate, desperate, — mă surprinde tristețea și mi se umple inima de jale.

Înainte mea se desfășoară cu fiecare vorbă a lor pânza roșie de sânge — a câmpului de luptă, cu miile de chinuri, cu miile de neajunsuri, de păcate, de deprimări. Acelaș sentiment, care le strecoară lor însuflet desnădejde, mă prinde și pe mine, și pe vecinul meu și pe toți, cari ascultăm poveștile acestea duiioase. Căci acelaș chin, acelaș neajuns, aceleași suferinși le e parte și celor ce-au rămas pe lângă vetrele străbune. Nesiguranța hădă de mâne își arată și înaintea acestora ghiara înfricoșată, nesiguranța aceea, care e mai dureroasă, ca rana din piept, și ucide mai chinuitor ca bomba de vitriol și ca dum-dum-ul dușmanului. Dela colibă până la palat, dela măturătorul de stradă până la ministru, avem fiecare ceva scump în lupta asta și pierdem fiecare ceva, ce ni-e drag. Și când ne

dăm așa gândurilor pradă și ne gândim la tot ce-a fost și la tot ce poate să mai vie, în sufletul nostru se 'nfriripă o rugăciune cucernică și blândă: Doamne, vie din nou împărăția păcii Tale, căci îndeajuns ai umilit pe cel mândru și îngâmfat și pocăința lui de astăzi destul de mare e...

Radu Mârgean.

Muzica durerii...

Întâmplarea neașteptată a biruințelor sârbești din săptămâna trecută asupra oștirilor noastre austro-ungare, aflându-se pe câmpul de luptă în Sârbia mai ales trupe din Ungaria, — a stors revistelor și ziarelor glasuri de durere, cari ating adânc. Le-am putea zice: muzica durerii... Căci zgomotul armelor își are răsnetul său foarte viu în literatură. Când armatele pleacă, coperite de flori și cântând la războiu, penele scriitorilor cântă tonuri de mândrie, de nădejde viuă, de încurajare! Când vin vești de biruințe, se scrie plin de fericire! Când însă norocul a rătăcit a se abate spre câmpul inamic, penele varsă pe hârtie, lacrimi în loc de cerneală!... Așa e acum după înfrângerile neașteptate din Sârbia. Ziarele din Pesta au articli foarte simțiți, cari plâng nenorocirea, pe care o mângăie doar cu aceea, că e numai o întâmplare trecătoare, care se va repara. Iată de pildă cum scrie asupra acestui lucru răspânditul ziar „Az Est“:

„Ne doare inima, ne doare. Ne întâlnim doi și ne plângem amarul unul altuia, sau stăm față 'n față și nu grăim, dar ne plângem totuș, căci ne schimbăm privirile triste și împrumutăm unul dela celalalt suspinul. Vedem oștirile noastre, sângele nostru, venind încet înapoi dela Aranghielovaș, prin glodul încăpăținat sârbesc, în uniformă obosită, cu fața suptă, și vedem coborând de pe parapeturile Belgradului în spre Sava tunurile, cărăle, caii, catării, mulțimea noastră de arme scumpe și pretutindeni pe

Încă o vedere dela marea înmormântare a Regelui Carol: Palatul Regal din București îndoliat. Perdele negre copăr fațada lui, trase în arcuri dela o fereastră la alta, apoi poarta îmbrăcată în negru, și Coroana regală strălucind peste toate. Chipul ne arată clipa când cortegiul iese din Curtea Palatului.

lângă lucrurile de transport, pe lângă animale, aparate și arme, soldații noștri, sângele nostru, copiii noștri, frații, neamurile și prietini.

„Palatele Belgradului și avuțiile lui nu ni-au făcut fericiți și ocuparea Belgradului n'a însemnat, că am bătut Sârbia și părăsirea Belgradului nu 'nseamnă, că ne-au bătut pe noi în Sârbia. Și nici Aranghielovașul n'a fost ținta noastră din urmă, după care am fi ahtiat și nu ni-e acum desiluzia, ce nu se mai poate șterge. Numai la copiii noștri scumpi privim, cum se retrag pe drumurile păcătoase sârbești și pe nedrumurile lor și-i compătimim pe ei și ne compătimim pe noi. Bucuriile retirează și ele în sufletele noastre..., și trebuie s'o spunem unul celuia-

lalt, că ne doare inima. Fiecare inimă doare în orașul acesta și 'n fiecare oraș ne dor toate inimile, și inima în fiecare sat ne doare, și toate câte acolo bat împreună Steaua de dimineață nădejzii lucea strălucitoare deja deasupra noastră și tot mai strălucitoare o așteptam, și pe Crăciun așteptam să vie mântuirea pentru copii noștri, cari pătimesc pe pământul glodos blăstămat; dar înaintea stelei de dimineață s'a pus acum negură și 'n negură steaua e mai palidă și mai îndepărtată...

Oftarea durerii vi-o oftăm acum vouă, sârmanilor flăcăi și bărbați ungari, care în patru luni și jumătate ați străbătut până la Aranghielovaș, jertfind pentru fiecare palmă

de pământ sârbesc o viață maghiară. E fericit visul vostru de veci că voi sunteți biruitori. De douăori a trebuit să vă plângem pe voi, a doua oară cu mult mai amar...”

□ □ □

Scrisori din Siberia.

În timpurile de pace lumea mare pe la noi știa despre Siberia cel mult atât, că e o țară fără de sfârșit, în care domnește iarna de veci, care are orașe în cari posta merge — odată pe an, și că sub Siberia ai a înțelege... o temniță mare în care gem, zuruindu-și lanțurile, mii și mii de suflete nobile, luptătoare pentru libertate și cultură, expulzate acolo de tirania administra-

Vedere din minunata Mănăstire dela Argeș, în care a fost așezat spre vecinică odihnă Regele Carol I, al României. Chipul de aci ne arată pe M. S. noua Regină Maria, cu Princesele Elisaveta și Maria (cele 3 dinainte) luând parte la prohodul asupra Regelui Carol în mănăstire.

tivă muscălească, și, în urmă, că Siberia e un uriaș cimitir, în care aproape fiecare cruce, e un monument modest și nebăgat în seamă, sub care zace un cap luminat, o inimă caldă, neastâmpărată, doritoare de mai bune vremuri poporului său!...

Veni acest războiu, care roscolî aproape toată lumea de pe tot globul pământesc, — și el roscolî pentru noi și stările din Țara Iernii de veci, din Siberia, dându-ne fristul privilegiu, a putea primi știri despre Siberia, din felurite puncte ale ei, dela înșiși fiii și frații noștri, — duși acolo cu miile ca prizoneri de războiu ai Rușilor. Pe cine Rusia ia prizoner, nu-l lasă pe aci pe-aproape, prin orașele europene, ci îl zvârle oblu 'n depărtata și îngrozitoare Siberie.

În câte case în țară la noi nu se vorbește azi despre fiul cutare, nepotul, cunoscutul, care a trimis „carte din Siberia?” Și scrisorile acestor fii ai noștri, ne deschid și

nouă tututura vederi nouă, asupra acestei țări ciudate, crescută în închipuirea noastră, după descrierile din romane și nuvele anarchiste, ca o țară din povești, de care îți place mai curând să nu auzi, să nu te gândești mult la ea. — Scrisorile ce vin însă din Siberia dela prizonerii de războiu, ne risipesc mult din închipuirea ce o avem asupra Siberiei, și ne fac să vedem în ea, aceea ce e: o țară în care curge viața, se desvoală sate și orașe și negoț și muncă, ca oriunde încolo în lume, — cu deosebirea doar', că fiind țara foarte rece, nu e așa de populată, ca alte țări cu climă mai dulce.

Ni-o arată asta și scrisoarea de mai jos pe care a trimis-o acasă un ofițer ungur din Segedin, căzut în prinsoare la Ruși și dus la Krasnojarsk, adânc în Siberia. Iată ce spune acest ofițer dela noi, despre orașul unde e prizoner și despre viața ce el o duce în acela:

Krasnojarsk, 26 Oct. — După o călătorie neîntreruptă de optsprezece zile, am ajuns aici. (Ce cale depărtată poate fi aceea, Doamne, pe care mergi 18 zile, pe tren! Red.). Deși de pe drum vi-am scris din felurite puncte prin cunoscuți ruși, vă scriu acum și de-adreptul.

Ne aflăm într'un mare oraș militar rusesc, cu 80–90.000 locuitori în apropiere de Irkuck. Locuim 2 în o odaie a unei casarme nou zidită, căsarmă ce stă din 100 de edificii deosebite, în stare a primi 30.000 de soldați! Căpătăm aci (un ofițer prizoner) locuință liberă, luminat, încălzit și 50 ruble pe lună, din care însă avem să ne coperim toate trebuințele. Și fiindcă de pe câmpul de războiu n'am adus cu mine nimic, decât ce eră pe mine, — trebuie să-mi iau câte toate din acești bani, pentru că aici e de regulă un frig de 10 grade și așa fără bundă nu prea e plăcut să umbli.

Ținutul pe aici e foarte frumos

și aduce aminte de Meran; zace spre răsărit, așa că soarele strălucește de dimineață. Pân'acum a fost timp frumos.

În decursul călătoriei, ne-am dat jos la *Kiew*, care e un minunat oraș mare! Urmându-ne drumul, am înaintat pe lângă un foarte mare râu rusesc, pe lângă Ural.

Purtarea cu noi e neexcepționabilă. Ni-i iertat să umblăm liberi prin oraș, să locuim și să ne hrănim privat, — dar cu toate că libertatea asta e un picur de miere în amarul acestei vieți, și deși n'avem nici un cuvânt de ponoslu, — totuși m'aș dori tare acasă. Ce-i mai rău e aceea, că suntem cu totul închiși de lume, nu ne vine nici o știre din afară și nu e iertat să ne vie..."

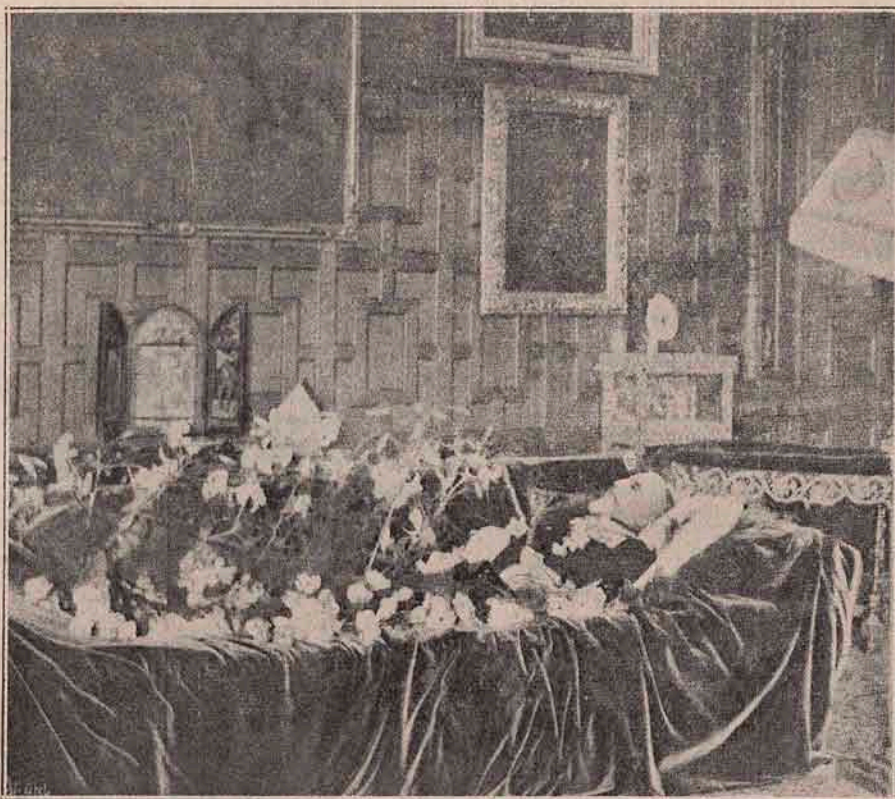
□ □ □

Un asalt.

— Din carnetul unui infanterist german. —

...Compania ne eră în pericol, de aceea am înaintat puțin ca să ne adăpostim în niște șanțuri naturale. Am ajuns într'un șanțuleț acoperit de tufe, la depărtare de vre-o trei sute de metri de inamic. Mai departe n'am putut merge înainte, pentrucă pân' să ne apropiem de tunurile zidite în pământ, trebuia să ne târâm pe un șes fără pic de ridicătură și prea rău ne-ar fi stricat dușmanul.

Gloanțele cădeau tot pe locul unde eram mai înainte, se vede că nu ne-au observat înaintarea. Ne-am tras în șanț de numai vârful capului ni se vedeă. Trebuia să ne ascundem, că de ne descopereă inamicul, nu mai rămâneă unul din noi teafăr, ploaia de gloanțe ne-ar fi potopit pe toți. Deodată auzim numai din dărăt bubuiturile tunurilor noastre. Pușcau din comuna care eră tocmai la spatele nostru. Ne aflam dară între două focuri: în față dușmanul, la spate artileria noastră și nu ne puteam clăti din loc, nici înainte nici napoi, că întreg câmpul eră năpădit de granate și șrapnele. *Patru zile am stat așa, răbdând foame și sete. Zi și noapte urlau tunurile, de gân-*

Încă o vedere a Regelui Carol pe catafalc: Sicriul lui plin de flori și între flori trupul lui adormit... Așa a dorit el în viață, ca numai flori naturale să se pună pe sicriul lui, între flori naturale l-au așezat...

deai că se prăpădește lumea și se cutremură pământul de bubuiturile grozave. N'am putut închide ochii o clipă măcar, deși simțiam cum ne chinue somnul. Alături de noi se întindea o holdă de napi. În cele din urmă ne-am hotărât ca periclitându-ne viața să ieșim noaptea din șanț și târându-ne pe foale să luăm câte un nap cu care să ne mai stâmpărăm foamea. *Setea așa ne-o potoleam, că lingeam dimineața roua de pe iarba.*

După patru zile ne-am hotărât să părăsim poziția, ori-ce se va întâmpla cu noi, că de nu pierim de foame. Eră la asaltul *Dixmuinden*-ului. Trupele noastre luaseră poziții la apus de *Dixmuinden*. Ne-am târât pe brânci într'acolo, pân' le-am ajuns ș'apoi alăturându-ne la ai noștri ne-am săpat îndată șanțurile și-am început și noi focul ucigător asupra deșmanului. În ziua următoare s'a pornit o ploaie și șanțurile ni s'au umplut de apă. În șanțul nostru eră apa de cinci centimetri și de aici din apă răspundeam dușmanului. Abia cătră seară s'a potolit în câțva fo-

cul de puști, dar atunci s'au pornit iarăși tunurile și mai turbate. Schimbându-ne țineam varda. Unii păzeam, alții ședeam în apă răzimați cu capul de părății tinoși ai șanțului și... durmeam. A fost un tablou nu se poate mai trist și jalnic.

Dixmuinden eră în flacări, iar flăcările uriașe înroșiseră cerul până departe. Dind când în când ne mai trimiteă inamicul și câte un glonț de pușcă, iadul adavărat îl forma însă focul tunurilor. De după oraș pușcă inamicul cu tunurile grele. Zeci de lumini uriașe vedeai aprinzându-se deodată în întunericul ce învăluea orașul în flacări, licăreau o clipă și apoi dispăreau, ca să se aprinză și să dispară altele, în alte locuri. După fiecare lumină urma o bubuitură, în tocmai cum se urmează durduitul cu fulgerul. Ca niște globuri de foc, asemenea unor comete cu coadă, zburau vâjâind și șuerând peste capetele noastre granatele vrășmașe, cari când explodau în apropierea noastră unele în aer, altele izbindu-se de pământ, trozneau atât de puternic țâșnind din ele scânteii

în toate părțile, de ne părea că ni se sparg tâmpanele urechilor. Lumina șrapnelor cari explodau în noapte eră atât de tare, că puteam ceti gazete în clipita cât dură lumina.

Toată noaptea a ținut într'una lupta de tunuri. Dimineața pe la 2 ore ne sosește porunca, că peste un sfert de oră facem asalt cu baioneta asupra orașului *Dixmunden*, să stăm gata.

Sună comanda, și noi părăsim șanțurile. În pași repezi și sărind peste gropile și șanțurile ce ne stă în cale, ne apropiem tot mai tare de inamicul care stă ascuns în poziții bine întărite. Se cutremură văzduhul de urlatul tunurilor cari se porniseră acum și mai vrăjmaș lovind și în noi, în infanterie. Încep ropotele salvelor de puști, bubuitele nesfârșite ale mașinilor de pușcat. Și prin copaci erau așezate mitraileze. A fost grozav. Eră un adevărat iad câmpul pe care ajunseserăm; cădeau ai noștri leasă, dar pentru aceea ne azvârleam înainte...

Și la dreapta și la stânga cădeau camarazii mei, când iată dăm de un șanț. Ne-am grămădit acolo câți am încheput și țineam într'una focul. Un glonț nimerește în patul puștii mele de unde sărind lovește în cap pe vecinul meu. A murit pe loc. Iară ieșim din șanț și mergem înainte, eram abia două sute de kilometri de inamic. Învălmășala creștea într'una, tot mai sălbateci erau urletele tunurilor și tot mai înfiorător zgomotul armelor amestecat cu zbiețele oamenilor. Vedem cum se întregește linia de foc a dușmanului primind noi întăriri și am văzut cu ochii mei cum au sosit deodată trei mitralieze nouă, cari fiind așezate oblu în față cu frontul meu, s'au pus și acestea pe lucru. Granate noi pleznesc acum între noi, de acestea n'am mai văzut. Se sfridele granata în pământ, zvârle pământul în toate părțile la înălțime de mai mulți metri, lăsând pe urmă-i o gaură cu diametru de 2—3 metri. Un fum negru și gros, care ne înneacă, se lasă preste noi pe urma exploziei acestor gloanțe de tun, care, mai tirziu

am aflat, au fost *granetele marinei engleze*, ce atunci se amestecase și ea în luptă. Când un glonte a lovit un tun la care erau înhâmați șase cai, tunul tot țandări s'a făcut, iar din cai n'a rămas decât o masă de carne neînsuflețită.

Se aude sunet puternic de trimbiți. Gorniștii noștri suflau „asaltul“ din răspuțeri și acesta eră tot odată și semnul punerii baionetelor pe pușcă.

Înfigem baioneta și înainte! Ni se oprește răsuflarea, eram aproape de dușman. Deodată nu mai văd, nu mai aud nimica. Dar ce s'a întâmplat? Ceva mă zvârlise în aer, izbîndu-mă napoi la trei metri, cu capul de-un lemn. Am amețit. Când mă pomenesc, camarazii mei lucrau din greu cu baioneta și răsună văzduhul de strigătele: „Hurra“. Sosiseră ajutoare. Mă ridic buimăcit și mă azvârlu și eu în luptă.

Ce-a urmat apoi, nu se poate descrie, a fost un măcel sălbatec, grozav de sălbatec. Omul nu mai eră om, ci fiară...

De două ori a trebuit să ne retragem și abia la al treilea asalt cu baioneta am reușit să spargem și să zdrobim total frontul inamicului, care după ce a luat de veste că ajutoarele noastre sosesc într'una, și-a retras resturile de trupe, lăsându-ne astfel, după acest crâncen măcel, liber drumul spre orașul ce eră aproape ruină.

Așa am intrat noi în *Dixmunden* — și mă tot mir, cum am putut scăpa teafăr din acest potop.

RÂNDURI MĂRUNTE

Răspândiți „Cosinzeana!“

Niciodată cuvântul nostru n'a avut mai mare rost și mai adânc înțeles, ca acum. Zilele pe dinaintea noastră se alungă în salturi uriașe, și fiecare ceas, fiecare clipă se marchează adânc în paginile istoriei și se gravează, ca 'n marmoră, în fața lumii. Cei mai scumpi ai noștri luptă pe la hotare streine, îndurând ne-

spuse chinuri și sfortări supraomenești, — iar noi, cei rămași acasă, — trăim, ca niciodată, cu sufletul încărcat de zbuciumări nespuse, cu vrafal iluziilor închise mai hermetic ca ori când și urmărinduni-se fiecare vorbă, fiecare gest, fiecare clipire de ochi.

Vremile excepționale au pus zăvor pe cea mai scumpă avuție ce o avem, pe gândul liber, al nostru, al înaintașilor noștri și cartea românească trăește și ea zile foarte încercate pe aceste plaiuri.

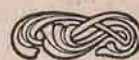
Suntem amenințați, să ne stea pe loc munca culturală, ce-am zidit-o cu-atâta migăleală, cu-atâta trudă, de ani, de zeci de ani. Ziarele și revistele noastre vegetiază abia; unele din ele s'au stins în furtuna năpraznică, și între astfel de împrejurări ni-e primejduită cultivarea sufletului, a limbii, a idealului nostru. Un mic impuls, o slabă bătaie de inimă din marele organism al culturii românești, suntem și noi. Cu jertfe enorme, cu sfortări neînchipuite, nu vrem să murim încă, și ne încordăm toate puterile, ca să ținem făclia noastră scumpă încă trează, încă viie și în furtuna aceasta, ca să menținem continuitatea pentru seninătatea zilelor, ce vor să vie, strălucitoare și mai calde, ca arșița soarelui de vară. Și 'n lupta aceasta, — căci și aceasta e o luptă — cuvântul nostru se 'ndreaptă înspre cei ce ne ascultă, cei ce ne citesc, cei ce ni-s dragi, — rugându-i, ca să sprijinească și să răspândească revista „Cosinzeana“.

Să spună cunoscuților, rudeniilor, fraților, că abonând revista pentru anul viitor și trimițând acum abonamentul, o vor primi-o gratuit până la anul nou, o lună de zile deci.

Cerem serviciul acesta cetitorilor noștri și avem convingerea, că ne înțeleg și ne satisfac.

*

Prețul revistei: 3 coroane pe 3 luni; 6 coroane pe jumătate de an, e așa de mic, cum nu este mai mic la o revistă de acest fel.

DIN LAGĂR

I.

La umbra scumpului meu cort
Din preajma unor bălării,
Îți scriu iubita mea, să știi,
Iubirea sfântă ce ți-o port:
Alți suflet nu-i pe-acest pământ,
Să-și țină sfântul legământ,
Credința sfântă ce-a jurat
În clipa când s'a cununat;
Și nu-i pe lume altui dat
Să-și fie sufletul curat
Cum mi-l fiu eu, de nu-i așa,
Săgete cerul steaua mea!

II.

La umbra scumpului meu cort
Din preajma tristelor câmpii,
Iubirea-mi sfântă de copii
Ți-o scriu, iubita mea s'o știi:
Mi-i sufletul adânc rănit
De când de ei m'am despărțit,
Și nu e clipă să nu plâng
Că nu-s la sânu-mi, să mi-i strâng.
Mă doare inima de ei,
Ah, dragii, copilașii mei!
În grije aibi-i draga mea
Și 'n veci te-o binecuvânta!

N. Bonjug

Caporal de vânători, Balciș.

PĂDUREA-NEAGRĂ

G. C. IONESCU-ȘIȘEȘTI

Pentru a intra în valea Dunării în Pădurea-Neagră, trebuie să străbați o regiune de dealuri înalte, ce se încrucișează și se întretae într'o neorânduială sălbatică, închizând văi strâmte și adânci, în care stau pitite sate și târguri vechi de veacuri. În târguri intri prin portaluri boltite, străjuite de turnuri pacinice azi, pe care stă zugrăvită pajura împărătească a Hohenzollernilor: „Cu aceeași credință, cu care am ținut altă dată de Austria, ținem acum de Imperiul German“. În această mărturisire de credință, scrisă cu litere mari deasupra portalului, răsuflă mândria conștientă a acestui popor, care simte că fără el nu pot dăinuî împărățiile.

Pe coastele dealurilor, lanurile îngrijite, dar sărace și triste, la Sântă-Mărie grăul e încă necopt. Și totuș gospodăriile din sate își dau o deosebită impresie de bună stare, sunt case foarte vechi, foarte trai-

nice, cu puține adaosuri, pe care urmașii le-au crezut de nevoe. Ele ne spun că și aici, ca și în valea Dunării, ca și în Pădurea-Neagră, toată moștenirea o dobândește unul din copii. Fără acest obicei, pe care l-au consfințit legile, cu greu s'ar fi putut menține acest neam de oameni, într'un ținut aspru și sălbatic, în care natura n'a fost de fel darnică.

Când dealurile încep a fi îmbrăcate în pădurea de brad și de molift, când coastele netede încep a fi străpunse de stânci împrăștiate ca niște răni uriașe, atunci am intrat în Pădurea-Neagră. Văile se strâmtează tot mai mult, dela o vreme devin prăpăstii. Din fundul lor privești înfiorat, înăbușit, pereții de codru mohorât cari se ridică de o parte și de alta, spărgând norii cu vârfurile ascuțite ale brazilor de pe creștet. E valea „Iadului“. Și pe vremuri trebuie să fi fost o faptă de nebună îndrăzneală, când vr'un vânător viteaz, ori vr'un țaran prieten cu pustiul, va fi intrat în acest fioros iad de groază nimicitoare — astăzi însă fundul prăpastiei negre e scrijelat și străpuns de șine de fier, și de șoseaua, care aleargă dintr'o parte într'alta în îndoituri de șarpe. Trenul străbate bubuind, răbufnind ostenit în această măreție, care-l umilește cu liniștea ei neclintită.

Râurile isbesc bolovanii din albie, și plesnesc în stropi de argint; printre pietri în ochiurile de apă liniștită aleargă păstrăvii în fulgerări repezi, ca speriați de un dușman nevăzut.

Când valea se lărgește, toată înfățișarea se schimbă ca prefăcută de meșteșugul unui vrăjitor.

Între munții îndepărtați unul de altul, încremeniți într'o amenințare dujmănoasă, râurile își revarsă apele umplând prăpastia. Lacul se întinde ca o pânză de beteală, tremurând în strălucirea unui soare rece, alb, sticlos. Din văile adânci vine o boare ce-ți dă fiori reci. Ai crede că ești într'un ținut de taină și de moarte. Dar nu... pe luciul immaculat al lacului se ivește ca o pasăre de apă, o luntre, apoi alta și tot mai multe, în urma lor o dungă întunecată sparge luciul și se lărgește mereu pentru a se pierde în el.

Pe maluri se plimbă lumea în găтели scumpe. Mai departe se ridică vile luxoase, clădiri mari... care nu-s de cât hotele. Suntem în Titisee... Pe șoseaua netedă, albă, îngrijită, se încrucișează automobile, răspândind fumul lor înecăcios de benzină, praful și zgomotul lor prozaic și nesuferit. La gară se îngămădește lumea. La încrucișarea drumurilor, în chioșcuri de lemn, se țin în șir vânzătoarele de cărți poștale ilustrate și de mărunțișuri ieftine, cari vor să fie o amintire pentru aceia, cărora măreția naturei acestăia, nu le este destulă amintire.

Titisee rămâne în urmă ca o arătare de vis.

* * *

Sub poala codrului de brad, pe poenile verzi ușor ondulate, pasc cirezi de vite bălțate. Risipite pitoresc pe întinderea verde, ele se mișcă agale, stă-

pânite par'că de o adâncă simțire de mulțămire de sine și de nepăsare. Clopotele grele de aramă, sparg liniștea : banc, banc, banc...

Nu mai sunt sate, și totuși ținutul e locuit.

Împrăștiate ici-colo la depărtări mari răsar casele, „curțile“, — ca niște străjeri îmbătrâniți ai acestui pământ. Sunt case singuratice, fără hambare, fără acareturi. Acelaș coperiș uriaș cuprinde sub el toate acestea : și încăperi de locuit și grajduri și hambare și șura și șopronul. Într'o lature locuințe cu ferestrele mici, văpsite cu roș ori cu albastru de jur-împrejur. De desupt pivnița cu gîrliciul ce ese în fața casei, ca o cușcă. D'asupra cămara și odăi de dormit pentru argați. În ceealaltă lature grajdul întunecat, scund, în care caii, boii, vacile, stau laolaltă. D'asupra grajdului podul larg în care se păstrează fânul, paele, secara, în care se treeră cu mlăciul. Casa e într'o coastă așa, că podul acesta atinge într'o parte pământul și carul încărcat poate fi dus de-adreptul înlăuntru ca în ori și care șopron. În față pridvorul strâmt, de lemn înegrit și măcinat de vreme. D'asupra coperișul uriaș de înalt, uriaș de greu, fără coș, face ca toată casa să-ți pară neobișnuit de scundă, cu toate că ea are câte două și trei încăperi unele peste altele. Strașina par'că ar vrea să atingă pământul; ea e așa de largă încât cară, cotețe, scări, roate, unelte, pari, — sute de lucruri de tot felul și de toate mărimile, — își găsesc scuteala sub ea.

În pod argații lucrează alături cu feciorul și fata stăpânului, stăpâna gătește în cunie într'o fumărie orbitoare care a căptușit pereții cu un smalț ca de catran, bunica își face de lucru cu copiii, iar stăpânul își citește foaia săptămânală în odaia de oaspeți, împodobită cu mobilă bătrână. El ne primește și ne arată gospodăria, scuzându-se mereu că la ei nu este „nobil“.

— E veche „curtea“ ?

— Nu-i așa veche, ca la o sută de ani, dar sunt altele vechi de tot, răspunde el, privind mândru și mulțumit în jurul lui, aceleași încăperi în care se născuse, trăise și murise bunicu-su, tată-su, în care își va mântui el viața și vor trăi din tată în fiu, urmașii din neamul lui.

În fața „curții“, la douăzeci de pași de ea, o capelă albă de zid, ce contrastează cu pereții negri de lemn ai casei, cu coperișul ei jumătate de șindrilă și jumătate de pae de secară, frumos chitite.

E a noastră, spune stăpânul, a familiei, părinții mei au durat'o cu mari osteneți. Acolo e tot sporul „curții“ acesteia dintr'un veac întreg.

Ce neam de oameni potolit, cumpătat, credincios datinilor! Ne gândim cum vor fi pătruns acum o mie și mai bine de ani, ca războinici și vânători aprigi, străbunii lor în acești munți primitivi, în aceste văi, în care pădurile au fost curând date jos, pentru a face ogoare.

De pe înălțimile cari nu trec nicăirea peste o mie două sute de metri, ținutul se poate cuprinde cu ochii larg până în depărtare. Sunt vârfuri conice, împădurite, fără creștete pleșuve, sunt codri întinși, sunt văi neregulate, în cari sunt zmălțate casele. Sunt și drumuri de fer și șosele, cari înconjoară vârfurile îndoindu-se ca niște cordele, pe marginea râurilor nestajnice.

Ici și colo centre mari unde s'au ridicat fabrici, hotelurile, case de oraș. Și nu rar cele mai frumoase păduri de brad, văile cele mai sălbatice, sunt parcuri uriașe a lumii bogate, care vine după sănătate și petreceri.

UNUI VETERAN

Cetindu-ți slova tremurată
În care sufletul ți-așterni,
Răsai ca un stejar în minte-mi,
Soldat albit de-afătea ierni.

Stejar, cu fulgere pe frunte,
Oprind furtunile din drum...
Și 'nfrânt de vânturi — veterane
Stejaru 'nfrânt tu 'mi pari acum!

Și oțalit, cu fruntea 'n ceruri,
Ca un străbun spre vechi hotar:
Te-a dărâmat mânia vremii,
C'un geamăt, falnice stejar!

Cum zaci la margine de drumuri
Tu nu te plângi de nenoroc,
Ci, că securei tufa-i țipă:
Că n'ai fost bun de cât de foc!..

Vă duceți rând pe rând bătrânii,
Pe piept cu negre cruci de fier,
Cu voi atâtea pier în urmă...
Cu voi și inimile pier!

Așa de iubitori de țară,
Pioși a toate din trecut:
Iubirea nu vă stă pe buză...
Ci 'n inimi vă ardeă tăcut!

Azi gârbovi și umili voi treceți
În vechi toiage spriginiți:
Străini la noi, în aste vremuri,
Oftați cătând nedumeriți.

Înlături! — voi, pifoci, din cale...
Să treacă bravul veteran:
E cinstea pentru toți vitejii
Sub cruci la Plevna și Smârdan!

Fălticeni.

N. Vulovici.

Dărnicia domnului Ministru

de R. MÂNDRU

În sfârșit, Ministru se hotărîse: trebuia făcut ceva și pentru scriitori. Oricum, țin un condeiu în mână, și... e bine să nu-i treci cu vederea, în preajma... Constituantei. Câtiva, mai îndrăzneți, după ce îndurată câteva anticamere ucigătoare, își zurnăiau acum cei trei sute de lei, acordați — zice-se — pentru diferite lucrări. Trei sute de franci!.. Un eveniment!.. Masa literaților e plină de însuflețire, de bere, de crenviși, etc... Unul are o cravată nouă, altul o pereche de ghete, altul un costum, și, toți o nemaipomenită vervă. Niciodată terasa nu le păruse mai înfiorată de viață, mai întinerită de ochi îngăduitori, promițători de fericire... Pe stradă lume, de par'că se întâmplase un accident... Iar în văzduh, plutea ceva din farmecul unui sărut, ceva din parfumul proaspăt, neînțeles dar de neînvins, al unei adieri de crâng, de trandafiri înfloriți...

— Ah, ce frumoasă-i primăvara asta!.. zise unul înduioșat de-atâta seninătate cerească.

— Pe viața mea... așa ceva numai în basme... Ia, priviți, mă, la aia de colo... ce linii, ce talie, ce mers grațios, divină!.. Mă, de ce nu m'am născut milionar, mă? Pe toți v-ași fi fericit!..

În colțul mesei, nervos și amărât ca vai de om, cu fruntea aburită de-o sudoare neseacă, Avramescu, poreclit din pricina asta Căldură, suceă țigară după țigară, și tăcea, tăcere dureroasă și fără leac.

Unul dintre colegi, băgând de seamă că nu consumă nimic, se apleacă la urechea lui, compătimitor.

— Avramescule, ia și tu ceva... plătesc eu?

— Mulțumesc!.. răspunde Căldură mocnit; și ștergându-și fruntea cu batista svârli țigara, o călcă, și plecă cu ochii în pământ. Amicii se priviră întrebători:

— Cum, el n'a luat nimic?

— Nu...

— Săracu!..

*

A doua zi, cu ghetete făcute oglindă, în ținută de rigoare. Căldură urcă, palid dar hotărât, treptele Ministerului. Sala de așteptare plină stup. În toate părțile pași agitați, și chipuri îndurerate de așteptare. Se apropie de ușier.

— Vine astăzi Domnul Ministru?

— Poate da, poate nu... Și îl privi de sus.

Avramescu îi strecură un leu: singurul pe care-l avea.

— Dacă vine, îmi dai mie drumul întâi... te rog! Ușierul îi face un semn discret:

— Stăi mai pe-aproape... fac eu rost...

Căldură, ușurat, face o țigară, se razimă de fe-reastră, și fumează. Mai sucește alta și alta, măsură de vreo două ori sala, ocolește privirile cunoscuților, se uită la ceas, mai dă o raită până în fund, se întoarce,

se uită, iar la ceas, și în urmă se 'nfundă într'un ungher, doborât de gânduri și nerăbdare. Țigara i se stânse. O aprinde din nou, și colo departe, în fundul unei măhălăli plină de praf și lătrat de câni, viziunea lui obișnuită să spintece necunoscutul, îi întregi încetul cu încetul imaginea casei, cu gardul negru de putred gata să cadă, cu ogrăgioara cât palma, cu cele două odăite joase și umede, pline de lacrimi și sărăcie. Nevastă-sa, dusă pe gânduri, poate înfiripând vreo iluzie, mângăie chica bălaie și mătăsoasă a lui Mitruț, mezinul. Măsa, bătrână și gârbovă ca și casa cu giamurile strâmbe, fără soare, privește aiurită, undeva, într'un ungher.

La dreapta ține pe Lizuca, Lizuca lui cea dragă, la stânga, pe Frusinica, veșnica lui durere... palidă și lividă, ca o păpușică de ceară... Are niște ochi mari, ochii măriți de suferință, ochi ce par'că știu să pătrundă multe taine, când stau deschiși, dar, cari, închizându-se, îngroapă acolo, în lăuntru și pentru vecie, înțelesul lor. Căldură o mângăie în gând cu mâna-i tremurătoare de tată și oftează adânc. Da... îi va spune Ministrului și asta... O să-l înduioșeze... o să-l facă să înțeleagă și ce nu poate spune... Colegilor le-a dat câte trei sute... Lui o să-i dea mult... că-i mai împovorat... poate patru-cinci sute... Și, cugetul i se încleștă de suma asta ca de un braț mântuitor. Începă să-și rânduiească cheltuelile: nevastă, o rochie și pălărie... că nu mai are cu ce eși în lume; bătranei, și ei o rochie... mai cu seamă ghete... că-i desculța biata... lui Mitruț, un costumaș marinar; Lizucăi și Frusiniței câte o rochiță cu cordonaș de lac, cum a văzut la „Papagal“; lui, și lui i-ar trebui un... Ba, nu!.. mai întâi chiria, și-apoi...

Și, de odată mutra neîndurată a proprietarului i se înfipse în minte ca un ghimpe. Da, chiria mai întâi, și-apoi... chiria... da chiria!.. Și, inima prinse să-i bată cu putere. Îl înfioră un gând: dar, dacă, Ministrul n'o vrea să-i dea nimic?... O spaimă ca de moarte i se întipări pe față. Făcî o sfortare, se desmetici din vis, și câtă speriat împrejur: sala eră goală. Ușierul moțâia pe un scaun la ușa fatală. Dintr'o săritură fu lângă el:

— A venit Domnu Ministru?

— Venit domnule... venit... și încă de când... Da, acum nu mai primește!.. I-aproape unu... Vino și dta mâne!..

Mâne? Nu se poate!.. Azi! Auzi! Trebuie!..

Și fără să mai știe ce face, nebun de desnădejde, voi să-l dea la o parte. Cerberul, i se puse în cale, cu toată autoritatea datoriei și a mușchilor... o luptă scurtă, și clanța dela ușă sări. Căldură se pomeni în lăuntru tremurând ca varga. Capul îi vâjâia ca o moară. Un val de căldură îl cuprinse de sus până jos și galben ca o bucată de ceară gata să se topească, făcî un pas stângaciu înainte și rămase uluit. Ministru, care îl măsurase la început cu niște ochi tăioși plini de imputare, băgând de seamă, că are mai multe volume

la subțioară, pricepù cum stau lucrurile. Un surâs fin, poate și ironic, și poate și plin de bunătate, îi înflori fața. Îl îmbie să se apropie:

— Dvoastră?

Avrănescu privi împrejur la cei cari așteptau cu hârtiile în mână, voi să îngaiame ceva, și tăcù...

Ministru îl îndemnă să se mai apropie... Atunci, ca după o sfortare uriașă, mai făcù un pas, hotărât să spună ceva cu orice preț. Privirile celor dimprejur, îi sfredeleau gândul. Deschise gura... și... Dzeu cu el:

— Dle Ministru... subsemnatul... I. Avrănescu... domiciliat în strada Umbrei... numărul... numărul 34, autor al mai multor volume de nuvele, terminând o dramă în patru acte, și... și neavând mijloace de tipărire... și... fiind împovărat și de-o familie grea... foarte grea... Nevastă... mamă... copii... trei copii... un băiat și două fetițe... dintre cari una suferindă... (aici ochii i se umplură de lacrimi...) foarte suferindă... Și... proprietarul... chiria, domnule Ministru, vă rog să binevoiti a-mi acordă un ajutor... de... tipărire...

Aici eră cât pe ce să închee cu formula sacramentală, de „Primiți domnule Ministru, etc., etc.“ când o roșată îi acoperi fața, plecă ochii, și muți.

Ministru, binevoitor, veni lângă el, și, cu surâsu-i fin pe buze, îl atinse ușor pe umăr:

— Ei, iscălește-o...

— ???!!

— Petiția... Domnule Avrănescu... petiția!...

— A, ha! Petiția?! Și, lăsând cărțile pe birou, începù s'o caute prin buzunare... În sfârșit, o găsi mototolită în fundul celui dela piept. O desfăcù, o mai netezi cu mâna pe genunchi, și-o întinse:

— Scuzați vă rog... ușierul...

Ministru surâse din nou, luă condeiul și începù a scrie pe-un colț al hârtiei. Căldură eră numai o apă... Se încordă, voi să prindă ceea ce scrie, dar un fel de puhoială i se puse pe ochi. După un minut, cât un veac de lung, ministru se apropie și-i puse mâna pe umăr:

— Ți-am acordat opt sute... ești mulțumit?... Și-i dădù petiția.

— Opt sute?

— Da, opt sute... Am făcut excepție... pentru dumneata!...

— Mulțumesc, domnule Ministru... Cu recunoștință... Și, după ce Ministru îi strânse mâna, se mai închină odată, și plecă beat de fericire. „Opt sute de lei!...“ Trecù sala ca o nălucă, sări tot câte două trepte și se pomeni în stradă, ca după o baie. Scoase batista, își șterse fruntea și fața... și, acasă glonț...

*

Cinci zile nu se mai văzù pe la terasă. Colegii, cari ajunseseră acum iar lefteri, începură văicările de altădată:

— Mă, Zisule, tu mai ai ceva?

Celălalt își întoarse buzunările pe dos, și făcând o mină de scârbă și amar, îl privi țintă în ochi:

— Ce-i trei sute de lei, când rabzi de atâta vreme?!... Vrei să ție cât lumea?...

— Ei, nu mai fi și tu așa; grăi celălalt. Noi, de, tot am ciupit, dar când te gândești că alții n'au văzut nici ochelarii Ministrului... de pildă, bietul Căldură... de, și tu știi ce casă grea duce el.

— Ei, asta-i... Căldură, Căldură și iar Căldură... Dar ducă-se dracului, — își merită soarta... Ce, ce tot mi-l bagi pe nas? Eu vorbesc de mine și tu... salutare!

Și, dădù să plece. Dar, de-odată, rămase cu ochii holbați, privind nedumerit spre fundul grădinii.

— Mă înșală văzul? Ori eu am un vis? Ia privește mă colo... Ei drăcia dracului... Căldură cu pălăria... Mare comedie!...

— Să știi că s'a întâmplat un eveniment! — Adăogă Zisu, zgâindu-se uluit. — Și încă unu neașteptat... Nu-l vezi? gătit ginere, nu altceva... și nevastă-sa, și măsa, și copiii... hai la el!...

Căldură îi primi cu alaiu. Urmară sărutările de mână, desmerderea copiilor, și:

— Ei s'a făcut?

— Cât?

— Opt sute!...

— Opt sute?

— Doar am copilărit împreună... ce dracu? Nu luați loc?... — Prietini își mușcară buzele și se așezară. După un minut se priviră din nou cu înțeles.

— Mă, Avrănescule, dar am auzit că jidanu ăla... dela „Glasul Țării“... cum îl chiamă Zisule? — și-i făcù din ochi.

— Blumenfeld... — complectă amicul, pricepând că vrea să-i frigă inima.

— Că bine zici... Blumenfeld... a luat mă Zisule cinci miișoare... Auzi, tu? Cinci miișoare!... Și noi, cari suntem ditai coșcogea scriitori!...

— Cinci mii?!...

— Nici mai mult, nici mai puțin... dacă îți place!...

— Ei, să știți, băeți, că cu ala-i frate de cruce!... — zise Avrănescu, bătând cu năduf în masă. Ce luați?...

GÂNDULE

Aripă de vânt,
Dumnezeesc dar,
Umbră de mormânt,
Roză de altar,
Știu că n'are cum,
Gândule hoinar,
Să te-abată 'n drum
Stavilă, hotar.

Însă, frate blând,
Frate urgisit,
Ce te-o fi mânând,
Cin' te-a fi ursit
Să alergi mereu
Unde inima
Și-unde doru meu
N'au ce căută!

Lasă vântului
Largul zărilor,
Iarba câmpului,
Valul mărilor,
Roua de pe flori,
Desișul tăcut,
Călătorii nori,
Drumul nebătut:
Căci în trista lui
Viață de pribeag
Nu-i nimenea, nu-i
Să-l aștepte 'n prag.

Dar tu bine știi,
În sărmanul vis
Cu-așteptări pustii,
Frate, câte ni-s:
Mi-e de cu-amar
Așteptarea grea
Ție de 'n zadar
Pribegia ta!

Ada Umbra.

STOP

Ne eră atât de drag!...
Îl iubiam toți.
Toți îi dădeam câte ceva.
Și, Stop, luă dela toți.
Și, tuturor le mulțumea cu ochii lui cei verzi; cu ochii lui cei verzi și blânzi...
Așa de frumușel întindea botul!... Și apucă așa de cuminte...
Ca o pisicuță.
Stop eră cănele nimănu.
Un zăvoi vână, nalt cât un mânzat, bătrân; cu încheieturile umflate de bătători, îngrămădite ca mușchiul; cu gușa ce-i atârna de fălci, ca o salbă; dar cu o căutătură mândră, ca de pandur.
Ne pomenisem cu el, că deschide poarta cu botul și intră în curte.
Și acolo rămăsese. Avea el, ce avea, cu lada de gunoi. Dar, și aci, eră cuminte. Scormonia, căută merinde; dar nu răvâșia, ca alți câni.
De aceea și bucătăreasa îl iubiă. Și, dela dra-

gostea bucătăresei se înfruptă Stop cu multe bunătăți. Câte rasoale, câte capete de pasări, câte străchini cu mâncare rămasă!...

Veniau ele prin curte multe javre, de toate neamurile. Dar nici una nu eră cocoloșită ca Stop. Ba, câteva odată, celelalte, mai mâncau și câte o papară de clește. Dar, Stop, niciodată.

Stop nu știă nici un serviciu; nici o ghidușie; nici o linguşire, nici să facă „sluș”; nici să aducă „aport”, nici să se gudure.

Și, cu toate astea, Stop, se făcuse iubit tuturor.

Ne plăcea atâta să-i plimbăm podul palmii, pe spinarea lui cea presărată cu păr scurt și aspru ca blana de tigrul!...

Ne plăcea atât să-i desmierdăm botul lui cel urât!...

Ne plăcea atât să ne privească drept, cu privirea lui cea blândă!...

De unde îi scornisem numele nu știu. Nici nu știu dacă eră cel adevărat.

Dar, el, răspundeă la chemare.

Stop nu lătră, nu urlă. Stop nu făcea rău la nimeni; nici chiar semenilor lui.

Când eră turburat, mai bine se lipsia și plecă, decât să-și strice tihna.

De două ori, însă, i-am auzit gura.

Odată, într'o hărmălae, când un mopș pribeag fusese prins la mijloc de dulăii mahalalii.

A doua oară, când un oltean vră să ia de gât pe bucătăreasa.

Atunci lătrase. Dar ce lătrat!... Credeam că tună. Credeam că se surpă zidurile.

Stop răbdă mult, dar să-l fi ferit sfântul pe vre-un câne de mânia lui Stop.

Dintr'o învârtitură îl înșfocă de după ceafă, îl zgâlțâia și îi făcea vânt în aer, de-l învârtia de trei ori tumba; iar când cădea, scotea numai un icnet și șchelălăind de rupea pământul, fără să se mai uite înapoi.

Unde dormia Stop, Dumnezeu știă: prin curți, pe maidane, pe uliți; unde pică...

Dormia precum trăia, hoinar, ca un bătrân hoge. Ani de-arândul veni Stop prin curte.

Și pe fie ce an îmbătrâniă; nodurile de bătători i se îngroșau; salba gușii i se lăsă mai bogată; și, la urmă, perdă chiar vederea.

Dar ne rămase tot atât de drag...

...Într'o noapte furăm deșteptați din somn de un urlet.

Urlă cotarla vecinului, corcitură de „Fox-terrier”, apucată de istericale. Un urlet costeliv, prelung, nesuferit.

Atunci auzii pentru a treia oară vocea lui Stop, care făcū tăcere.

Fu pentru ultima oară...

A doua zi, Stop scormonia la lada cu gunoi; lângă el râcăia cotarla.

Nu știu din ce se luase, dar pe semne că Stop dormise rău în noaptea aceea și eră năcăjit, căci, odată se propti în picioare, întinse gâtul și începă să mârâie printre colți, arătându-și gingiile, ca și cum i-ar fi spus:

— Ia seama, că nu-mi sunt boii acasă...

Dar, în loc să se astâmpere, coteica intră în spasmuri.

De ciudă, sau de frică? Cine ar fi putut spune?

Începă să urle, se învârti de două-trei ori în loc, ca dezmetică, chiti cu ochii holbați, cătră salba lui Stop, făcū o săritură desnădăjduită și, cât ai scăpăra în cremene, colții ei i se încheștară în beregată...

Sângele țășni și curse gârlă. Stop se prăbuși la pământ, zvâcni de câteva ori din toate mădulele, căscă botul, ca și cum ar fi vrut să ne zică „rămas bun“; holbă ochii, ca și cum ar fi vrut să ne mai vadă odată, ochii lui orbiți de bătrânețe și, apoi, îi închise pe vecinicie...

Așa muri Stop cel atât de drag nouă; Stop cel cu ochii verzi și blânzi; Stop cel cuminte ca un mieușel: de gura unei cotarle; de o moarte năpraznică...

M. Chirițescu.

BCU Cluj Central University Library Cluj

CETIȚI TOȚI:

„Ștefan-cel-Mare și Turcii“, de Ioan Ursu. Prețul cor. 4.—

„Ce ne învață cariera lui A. Vlaicu“, de N. Iorga. Prețul cor. 0.15

„Orfanii neamului“ roman naționalist, de Rădulescu-Niger. cor. 4.—

„Dreptate“, nuvele, de Al. Vlăduț. Prețul cor. 2.—

„Fire de tort“, poezii de G. Coșbuc. Ed. nouă și adăugită. cor. 3.—

„Priveliști Dobrogene“, de Mih. Sădoveanu. Prețul cor. 2.—

„Strigăt de alarmă“ nuvele, de Maupassant. Prețul cor. 0.30

Să pot căpăta la

„Librăria Dr. S. Bornemisa“ în Oraștie (Szászváros).

Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 fil. de fiecare bucată.

DE-ALE NOASTRE...

„ARHANGHELII“, roman din viața Românilor Ardeleni, de Ioan Agârbiceanu. Prețul cor. 3.—

„SIMEON BALINT, viața și luptele lui în anii 1848—1849“. Prețul cor. 1.50

„TRECUTUL ROMÂNILOR de pe pământul crăiesc“. Pr. cor. 4.—

„PE DRUMURI“, din viața Aromânilor, de M. Beza. cor. 2.—

Să află de vânzare la

„Librăria Dr. S. Bornemisa“ în Oraștie (Szászváros).

Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 fil. de fiecare bucată.

EDITURA „LIBRĂRIEI DR. S. BORNEMISA“

CETIȚI TOȚI:

I. Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2.—
A. Ciura: Amintiri, schițe și nuvele	1.60
Gh. Stoica: Alte vremuri, schițe și nuvele	2.—
V. Eftimiu: Poemele singurătății, poezii	2.—
L. Bebreanu: Frământări, nuvele	1.50
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi 160	
I. Dragostav: Volintirii, schițe și povestiri	1.80
A. Fogazzaro: Misterul poetului, roman	1.80
St. Lăzăruț: Floarea Betuliei, roman	1.80
A. Francea: Crima lui Sylvestre Bonnard, rom. 180	
G. Biedenkapp: Ce povestesc eu copilului meu 0.80	
S. Lagerlöf: Marama Sfintei Veronica	0.60
A. Hamat: Noua lege militară	2.—
E. Boveia: Versuri flușturate	0.60
H. P. Petrescu: Văduvoara și alte 6 monoloage 1.—	
V. Stoica: Scrisori, piesă trad.	0.30
E. Suciu: Țiganul în căruță, dialog	0.30
E. Suciu: Sara pe uliță, tablou	0.20
G. Todici: Zări din univers	0.30
* * Bălăior și Tămăița, povești	0.50
I. Dragostav: Volintirii, povestire	0.30
I. Dragostav: Împăratul Rogojină poveste	0.30
I. Dragostav: Codreanu, povestire	0.30
I. Dragostav: Povești de sărbători	0.30
I. Putici: Sticla din urmă, comedie trad.	0.30
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii pop 0.60	
S. Bornemisa: Musca, Nasul, Întâia scrisoare de dragoste, Trei monoloage trad.	0.50

Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 fil.

A se cere dela:

„LIBRĂRIA DR. S. BORNEMISA“ în ORAȘTIE (Szászváros).